

Козацький НВК
«загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – ДНЗ»
Бочечківської сільської ради

Конспект уроку зарубіжної літератури у 5 класі

*«Джон Кітс. «Про коника та цвіркуна».
Поетизація образу природи у вірші, його
ідея. Початкове поняття про вірш»*

Підготувала і провела
вчитель Краснолуцька О. І.

2019 – 2020 н. р.

Тема: Джон Кітс. «Про коника та цвіркуна». Поетизація образу природи у вірші, його ідея. Початкове поняття про вірш.

Мета – формувати компетентності:

***предметні** (знання основних відомостей життя і творчості відомого англійського письменника Джона Кітса; навички сприйняття інформації на слух; уміння визначати тему та ідею твору, знаходити художні засоби; культуру мовлення; творчі здібності);

***ключові** (*уміння вчитися*: пізнавальну активність; *комунікативні*: навички роботи в колективі; толерантне ставлення до думок і почуттів оточуючих; *інформаційні*: уміння самостійно здобувати інформацію і презентувати її; уміння формулювати, висловлювати й обстоювати свою думку; *здоров'язбережну*: розуміння цінності життя в гармонії з природою; *загальнокультурні*: читацькі інтереси).

Тип уроку: урок засвоєння нового матеріалу.

Обладнання: портрет Джона Кітса, записи на дошці, картки для індивідуальної роботи, комп'ютер, мультимедійна презентація, аудіо звуки природи, спів цвіркуна, мікрофон.

Епіграф: «Жити щасливо і жити в злагоді з природою – одне й те саме».

Л. Сенека

Хід уроку

I. Організаційний момент

Привітання з учнями.

Вправа «Злови посмішку».

II Мотивація навчальної діяльності.

Слово вчителя:

Світ поезії чарівний і неповторний. Він може схвилювати людину, пробудити в душі різні почуття й переживання. Особливо, коли поетичне слово створене справжніми майстрами, що можуть торкнутися струн людської душі. Поезія відображає те, що відбувається в душі людини. Людина й природа гармонійні, бо їх настрої тісно переплітаються, змінюються від радісного очікування до світлого суму. (Робота з епіграфом)

III. Актуалізація опорних знань.

Бесіда.

- Що таке пейзаж?
- Які види пейзажів ви знаєте?

IV. Оголошення теми та мети уроку.

V. Вивчення нового матеріалу.

1.Робота з біографічною довідкою

Доля Джона Кітса, один з найбільших ліричних поетів Англії, викликає сум і співчуття не лише тому, що його життєвий шлях був такий короткий: він не дожив до свого двадцятишестиліття. Болісно вражає те, скільки горя йому випало зазнати за такий короткий термін, скільки смертей найближчих людей пережити, як мало було у нього радощів, цікавих переживань, захоплюючих подорожей. Єдину велику подорож він здійснив до Італії, щоб вмерти там від невиліковної хвороби. Звичайно, як кожна людина, він мав свою неповторну біографію. Та її факти здебільшого буденні, прикрі, вона

бідна на незвичні, барвисті, просто приємні події.

Народився Джон Кітс 31 жовтня 1795 р. У Лондоні в сім'ї конюха, який згодом став досить заможним власником кінного двору. Дитинство обірвалося раптово із трагічною смертю батька: він вбився, упавши з коня, коли хлопчикові було лише вісім років. Мати через два місяці після загибелі батька вийшла заміж. Другий шлюб був невдалий і через два роки розпався. Разом з матір'ю діти (їх було п'ять) переїхала до бабусі. Однак затишне життя тривало недовго. У 1810р. Мати померла від сухот на руках Джона. Від цієї ж успадкованої від матері хвороби згас і молодший брат Том. .

Навчався у приватній закритій школі. Це була добра школа, а головне — син її власника Кавден Кларк — вчитель цього ж навчального закладу — став його старшим другом, прилучив до поезії. Опікуни наполягали на тому, щоб Джон став учнем хірурга та фармацевта в Едмонтоні. Навчання медицині було успішним, і через чотири роки він вже удосконалював свої знання в лондонському шпиталі Гая. Влітку 1816 р. склав фахові іспити і вже з осені міг практикувати як хірург та фармацевт.

На той час він вже займався поезією. Перша публікація — сонет «До самотності» - вийшла друком у травні 1816р. і це, мабуть, підштовхнуло до вибору літературного шляху. Та й під час операцій Джон думав більше про вірші... Спадщина, яка залишилася від діда, була надто скромною, тому жили вони досить бідно. Разом із братами оселився в Лондоні і навесні 1817р. побачив світ перший томик його поезій, названий просто «Вірші».

Проте хвороба постійно переслідува його. 1820 р. поет змушений був, за рекомендацією лікарів, її лишити холодний і гуманний Лондон, щоб пройти лікування Італії. Його друг, художник Джозеф Северн, поїхав разом із ним у Неаполь, а потім — у Рим. Але ця єдина велика подорож поє не дала йому ані розради, ані одужання. Він помер 23 лютого 1821 р. у двадцятип'ятирічному віці в Римі, де й похований.

2. Вправа «Злови помилку».

- Дж. Кітс – це французький письменник.(Англійський)
- Він народився у бідній родині. (Заможній)
- Дж. Кітс рано залишився сиротою.
- Дж. Кітс отримав омріяну професію хірурга і вдало займався тільки лікарською практикою. (Не працював лікарем, а писав вірші)
- Дж. Кітс дуже любив складати вірші про природу.
- Дж. Кітс прожив довге життя. (25 років)

3.Бесіда.

Звучить мелодія сюрчання коника.

-Чи знайомі вам ці звуки?

- Що ви знаєте про коника і цвіркуна?

Учні розповідають про комах інформацію, яку дібрали самостійно.

Коник на зріст з пальчик-мізинчик, зеленого кольору, 3 пари ніг, очі, живе в землі в ямці. Він німий, тертям крил створює тріскучі звуки, а грає своїми крильцями, наче на скрипці, Цвірчить з ранку до ночі.

Цвіркун – зовні нагадує коричневого коника, але задні лапи у нього більші, він ними захищається. Живуть цвіркуни у полі, лісі, печерах, парках. Ведуть нічний спосіб життя, тому вдень їх не знайдеш. Ці комахи не завдають людям шкоди. Харчуються квітками, листям. Є цвірку хатній – завдовжки 2 см. солом'яного кольору. Сюрчить увечері і вночі. Є польовий, трошки більший – чорного кольору, живе в нірках.

4. Історія написання вірша «Про коника і цвіркуна».

Цікава історія появи вірша «Про коника і цвіркуна». Його було написано під час 15-хвилинного поетичного змагання з другом Лі Хантом на задану тему. Дж. Кітс написав швидше, але через свою скромність перевагу віддав віршу Ханта. Як завжди, недооцінював свій талант. Проте вірш вийшов таким яскравим, привабливим, чарівним, що у ХХ столітті більше десятка українських і російських поетів переклали його своїми мовами.

5. Словникова робота

Вірш — поняття, яке використовується в кількох значеннях:

1. рядок віршованого твору, що характеризується ритміко-інтонаційною завершеністю, яка спричиняє обов'язкове відокремлення від іншого рядка кінцевою паузою;
2. цілісний текст — віршований твір;
3. антонім поняття «проза», синонім поняття «поезія» (хоча слово «поезія» може вживатися й у ширшому значенні — як сукупність віршованих творів, особливість художнього мовлення).

Найчастіше поняття «вірш» уживається в другому значенні — як цілісний текст.

Його характерні ознаки:

- вираження людських почуттів, настроїв, думок;
- невеликий або середній обсяг;
- єдність і неподільність змісту (неможливо сприйняти будь-яку частину вірша без урахування цілого);
- особлива організація (рядків, пауз тощо);
- ритм (за рахунок чергування, упорядкованого руху складів, суголосся звуків).

6. Виразне читання вірша Дж. Кітса «Про коника та цвіркуна» учителем.

Уявіть картини описані автором

(Гай, гори, долини, стерня на полях, коник в траві, стодола, зима, тепла хата з каміном, цвіркун, трава і сіножать)

7.Словникова робота

Доли — долини.

Коник, цвіркун — комаха, яка тертям крил створює тріскучі звуки.

Сіножатъ — місце, відведене для косіння трави на сіно.

8.Фізкультхвилинка

9.Аналіз розуміння змісту вірша. Відповіді на запитання.

Перечитайте мовчки ще раз вірш.

*На скільки частин ми можемо умовно поділити вірш? Чому? (*На дві; картини літа у першій частині і зими – у другій*)

Доведіть, що у першій частині показано картину спекотного літнього полудня. («опівдні», навіть «птахи мовчать серед гілок», коник ховається «у затінку стебла або стодоли*)

*Який образ у перших двох строфах виступає на передній план? Аргументуйте відповідь. (*Це образ коника, чий голос лунає навіть тоді, коли усе живе завмерло, втомившись від спеки; своїм співом він немов нагадує, що життя не припиняється ні на мить*)

Доведіть рядками із тексту, що у другій частині показана картина суворой зими. («...зима в мовчання крижане усе заковує»*)

*Хто не кориться зимі? Про що він нагадує? (*цвіркун своєю піснею нагадує про коника і тепле літечко*)

* В яких рядках звучить ця думка? (*«поезія землі не вмере ніколи», «поезія землі не оніміє»*)

10. Виразне читання вірша Дж. Кітса «Про коника та цвіркуна» учнями.

11.Короткий аналіз художніх засобів, визначення теми та ідеї твору.

Епітет - це особливе художнє означення, яке надає означуваним словам особливої художньої забарвленості й наповненості: *веселі промінці, грайливий дощик*.

Метафора (перенесення) — один з основних тропів поетичного мовлення. В метафорі певні слова та словосполучення розкривають сутність одних явищ та предметів через інші за схожістю чи контрастністю: *Осінній вечір морозом дихав*.

Уособлення - вираз, що дає уявлення про яке-небудь поняття або явище шляхом зображення його у вигляді живої особи. Часто уособлення застосовується при зображенні природи, яка наділяється тими або іншими людськими рисами: *Грім розсердився*.

Тема - узагальнена основа змісту художнього твору, те, про що в цілому йдеться в ньому.

Ідея - головна думка, що служить узагальненим вираженням змісту всього твору й містить у собі оцінку зображених у ньому життєвих явищ.

12. Робота з текстом.

Учні відшукують художні засоби, визначають тему та ідею вірша. Учитель при потребі допомагає.

Тема вірша «Про коника та цвіркуна» - зображено образ коника, який своїм співом нагадує про життя, що не припиняється ні на мить.

Ідея – «поезія землі не вмере ніколи», «поезія землі не оніміє» (Це краса вічної природи, яка чудова будь-якої пори року).

VI. Закріплення знань, умінь, і навичок

1. Робота в парах

Учні відшукують художні засоби, визначають тему та ідею вірша. Учитель при потребі допомагає.

2. Характеристика дійових осіб.

У вірші два літературні персонажі – Коник і Цвіркун. Знайдіть їх описи.

- Хто з них головний?

- Кому більше уваги приділяє автор – Коніку чи Цвіркуну?

- Ким він більше милується?

- Якими рисами наділяє автор Коника, а якими – Цвіркуна?

3. Прийом «Юні поети». Творче завдання (додатково).

- Дібрати свої епітети до слів: голосок, (*ніжний, дзвінкий*)

мовчання (*холодне, зимове, німе*), сонце (*ясне, жарке, лагідне*)

- Дібрати метафори до слів: дощ (*іде*), хмара (*пливе*), сонечко (*сміється*)

- Поет, змальовуючи природу, використовує антитезу. Що протиставляється у вірші? (*Зима-літо*). Кітс протиставляє «літню спеку і птахів», втомлених від жаркого сонця, Коникові, а довгий зимовий вечір, мороз і тишу – Цвіркунові.

4. Робота в парах. Прийом «Мозаїка»

Завдання: із записаних на окремих аркушах слів складіть вислів, поясніть його.

Велике, лише, даром, природа, робить.

Лише природа робить велике даром. (О.Герцен)

Лікар, природа. Природа – лікар. (*Гіппократ*).

Велика, прихована, сила, у, травах. *У травах прихована велика сила. (Народна мудрість).*

Не, дерева, і, паростки, бережеш, побачиш, не, - .

Не бережеш паростки – і дерева не побачиш і дерева. (Народна мудрість).

Земля, - , народ, багата, багатий.

Земля багата – народ багатий. (Народна мудрість)

5. Узагальнення вчителя

— Джон Кітс у своєму вірші змалював конкретні слухові образи, кожному з яких протиставив протилежне звучання: спів птахів — мовчання птахів; довгий танок коника — перерва в співі; голоси літа — мовчання зими. Звукові образи літа протиставлені образам мовчання, пов'язані із зимовим періодом природи. Лише пісня цвіркуна не має протиставлення. Коли замовкає серед зимового мовчання цвіркун, у пам'яті починає звучати пісня коника. Остання пара звукових образів увиразнює основну думку вірша Дж. Кітса і про те, що «поезія землі не вмере ніколи».

VII. Домашнє завдання *(за вибором учнів):*

1. Опрацювати матеріал підручника (ст.123-129)
2. Творче: Створити ілюстрацію до вірша Джона Кітса.
3. Виразно читати і аналізувати вірш. За бажанням вивчити напам'ять.

VIII. Підсумки.

Гра «Продовж речення»

- Сьогодні на уроці ми познайомилися...
- Мені запам'яталося ...
- Головна думка вірша «Про коника та цвіркуна»...
- Вірш можна поділити на... частини.